

A harmadik periódusban a templom hajóját D felé szélesítették meg közvetlenül a korábbi fal mellé húzott új alapfallal. A szokatlan alaprajzú templom hajójának Ny-i felében a későbbi periódus idején karzatot is építettek, melynek megtaláltuk gyenge alapozását. A késő középkori szentély É-i felében egy nagyméretű téglából falazott tömböt találtunk. Helyzete miatt nem határozható meg oltáralapozásnak, funkciója egyelőre nem ismert.

A templomhajóban 8 sírt tártunk fel, a teljes templombelső feltárását nem tudtuk befejezni a rendelkezésünkre álló anyagi források szűkössége miatt. Az épület alapozási árckainak alja átlagosan 105–110 cm mélyen volt. Előkerült leletek: nagy mennyiségű festett vakolattöredéket találtunk a feltárás egész területén, köztük festett felszentelési kereszt töredékét is. Tizenöt darab középkori pénz, harangtöredék, gyűrű és számos edénytöredék került napvilágra. A legkorábbi templom szentélyébe vágott sír feletti törmelékes alapozási árok betöltésből egy 11. századi bizánci bronz mellkereszt került elő (lásd a képet). A sérült kereszt előlapján vésett Szent György ábrázolás és 3 sor görög felirat látható. A leletanyag a Nagykőrösi Arany János Múzeumba került.

A feltárást az inárcsi Polgármesteri Hivatal finanszírozta.

TARI EDIT

164. Isaszeg, 13/46. számú lelőhely (Pest megye) I

A szentendrei Ferenczy Múzeum lakossági értesítést kapott, hogy Isaszegen, a Rákos-pataktól nem messze, az országút és a vasút találkozásánál levő sorompónál induló földúton a domboldalból kiálló emberi csontokat figyeltek meg. 2000. november 2-án dr. Miklós Zsuzsával megkerestem a helyszínt.

A lelőhely a belterülettől Ny-ra, a Rákos-patak É-i partja mellett emelkedő Pap-hegy lejtőjén terül el. A fényesorompós vasúti átjárótól induló földút K-i oldalán több helyen a domboldalban friss turkálások, földelhorlás nyomait láttuk. Egy helyen a mai felszíntől számított 2 m mélyen emberi csontok álltak ki a földből. Mint kiderült, egy ÉNy-DK-i irányítású (a fej ÉNy-felé) csontváz részei; a szürkés betöltésű sírföld elvált a sárga lösztől. Az omlásveszély miatt a csontokat nem tudtuk kiszedni.

Más régészeti nyomot – beásás, kultúrréteg – nem tudtunk megfigyelni. A lelőhely a Topográfiában (MRT XII/3. k. kéziratban) a 13/46. számot kapta.

KÓVÁRI KLÁRA

165. Ivánca, Lapos (Fejér megye) B, Á, Kk

Az Intercisa Múzeum 1999. őszén értesítést kapott arról, hogy Ivánca külterületén szántás közben faragott kötőbölk és embercsontok kerültek elő. A helyszíni

szemle során a felszínre került csontokat összegyűjtöttük és múzeumba szállítottuk. A lelőhely a Duna holt ága mellett, attól nyugatra mintegy 50 méterre, egy ÉÉNy-DDK-i tengelyű dombon található.

A régi Váli-víztől É-ra, a 6. sz. főút és a Duna közötti területen Marosi Arnold 1932-ben folytatott már kutatást, melynek során egy 4×4 m-es alapterületű, 0,5 m falvastagságú épület maradványait tárta fel. Az épületet Marosi római őrtoronyként határozta meg, ezt a későbbi kutatás a Matrica 7. számú őrtoronnyal azonosította. Pontos fekvése azonban – Marosi elégtelen helymeghatározása következtében – ismeretlen volt. Feltételezésünk szerint ennek az épületnek a maradványait bolygatta meg a szántás. Az épület körül előkerült Ny-K-i tájolású, melléklet nélküli sírok alapján elképzelhető volt, hogy a római maradványokat a középkorban templommá építették át.

A lelőhely hitelesítő ásatására 2000. augusztus 22. és szeptember 15. között került sor. A feltárás során megtaláltuk az oklevélből és pápai tizedjegyzékből ismert Ivánca falu igen jó állapotban megmaradt Árpád-kori-késő középkori templomának romjait és temetőjét.

Feltártuk az épület É-i falának egy részét és a négyszögletes záródású szentély belsejét. Az épület teljes szélessége kb. 6 m, hossza 15 m volt. (Ezt az aratás előtt álló kukorica alapján lehetett meghatározni, mivel a földről is szembeűnt a fal fölé vetett növényzet satnyább állapota.) A fal vastagsága kb. 1,1 m, két szélét mészkőből rakott köpeny, ezek között téglá- és kötőmellekkel, valamint sóderrel, mésszel kevert „öntött fal” alkotja. Alapozása 90–100 cm mély, a felmenő fal középső harmadához hasonló öntött falazat. Az alap vízszintesen három, 25–35 cm vastag rétegre tagolódott, ami alapján feltételezhető, hogy három munkaperiódus alatt készült el. A szentély É-i és K-i falánál az alap 30–40 cm-rel kijebb fut, mint a fal, a szentélybelsőben a fal ugyanennyivel csúszik beljebb az alaphoz képest. A szentély külső mérete 5,5×3,5 m. Ny-on a diadalív alatt kb. 75 cm-es fal választja el a hajótól. Ez hasonló technikával készült, mint az oldalfal, de azzal nincs kötésben, és alapot sem ástak neki, hanem csak földre szórt homokra rakták. Funkciója a megemelt padlószintű szentély elhatárolása volt. A szentély betöltéséből megállapítható volt, hogy a templom építésekor kb. 60–80 cm földet hordtak az eredeti felszínre. Az eredeti humusz, szubhumusz réteget 80–105 cm mélységben értük el. 130 cm-es mélységben 7 őskori szemétködröt találtunk, melyek közül hatot lehetett legalább részben kibontani. A szegényes leletanyagból egy síkozott perem keltezi az objektumokat a kései bronzkorra.

A templom hajójának Ny-i részén karzat állhatott, amire az É-i falból kiszögellő pilléralapozás utal. Az épület belsejét tetőcserepek-alkotta törmelékréteg töltötte ki, ez alatt azonban nem sikerült egyértelműen megfogni az egykori járósíntet egy pár dm²-es, letaposott részlettől eltekintve. Ez alapján feltételezhető, hogy a templomnak fapadlója volt, ami teljesen elpusztult, és az alatta levő